

DOI 10.36074/logos-24.11.2023.08

ХАРАКТЕРИСТИКА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Рузанова Аліна Олександрівна

здобувач вищої освіти факультету економіки та управління бізнесом
Криворізький національний університет

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

ORCID ID: 0000-0002-3418-7622

Астаф'єва Катерина Олександрівна

канд. екон. наук,
доцент кафедри економіки, організації та управління підприємствами
Криворізький національний університет

УКРАЇНА

Аналіз рентабельності виробництва та реалізації молочних продуктів в Україні на сьогодні є критично важливим, оскільки галузь стикається з економічними, екологічними та соціальними викликами. Зростання витрат на сировину, коливання цін та конкуренція на ринку вимагають об'єктивної оцінки прибутковості. Аналіз допомагає підприємствам ефективно вирішувати завдання стратегічного планування, пристосовуватися до ринкових умов, оптимізувати виробничі процеси та забезпечити сталу конкурентоспроможність.

Дослідження рентабельності виробництва та реалізації молочних продуктів запропоновано проводити протягом 2013-2022 рр. і за видом економічної діяльності, що класифікується за системою КВЕД 10.5. Джерелом інформації є офіційний сайт статистики України.

З метою аналізу рентабельності молочних продуктів в Україні запропоновано використовувати коефіцієнти рентабельності: основних засобів, оборотного капіталу, витрат на персонал, активів, реалізації та виробництва продукції, власного та позикового капіталу [1]. Вихідні дані для розрахунку вище окреслених коефіцієнтів наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Вихідні дані для розрахунку показників рентабельності виробництва та реалізації молочних продуктів в Україні за 2013-2022 рр.

Рік	Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	Чистий прибуток (збиток), тис. грн	Основні засоби, тис. грн	Витрати на персонал, тис. грн	Оборотні активи, тис. грн	Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	Власний капітал, тис. грн
2013	35036461,7	693854,6	6626131	1299169	26404281	1038575,8	6281165
2014	35256300,4	-1165478	7313613	730448,6	28309253	-961897,1	5603039
2015	40882697,8	-1905302	7706276	814736,9	25805238	-1738392,2	3925286
2016	45804678,7	-497084	7996607	759719,6	26498290	-333529,9	3976602
2017	61119012	1011197	8753141	1337987	28216888	1337661,6	4923393
2018	67730762	1284374	9294534	1778804	30205092	1624149,1	7098016
2019	71174387,3	1961959	10129599	2275871	29283889	2374597,3	9530983
2020	75531190,9	523626,6	10394765	2475577	29771312	909213,2	9748825
2021	79990472,2	14045,6	10643071	2891518	32655874	257591,7	10292186
2022	77063976,4	1800753	9632519	2376451	33841854	2385166,8	11991748

дані сформовано з [2]

В Україні на кінець 2022 р. нараховується 328 підприємств, які займаються виробництвом та реалізацією молочних продуктів. З них 221 - це малі та мікро підприємства [2]. Загальний рівень чистого фінансового результату підприємств у 2022 р. становить 1800753,2 тис. грн., при обсязі чистого доходу від реалізації продукції - 77063976,4 тис. грн. Протягом дослідного періоду спостерігалась наявність збитковості діяльності (у 2014-2016 рр. включно), тобто значення коефіцієнтів рентабельності становить 0. У таблиці 2. наведено результати розрахунку вище наведених коефіцієнтів.

Таблиця 2

Розраховані показники рентабельності виробництва та реалізації молочних продуктів в Україні за 2013-2022 рр.

Показник, част.од	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Коефіцієнт рентабельності реалізації	0,12	0,12	0,10	0,14	0,11	0,11	0,13	0,11	0,11	0,14
Коефіцієнт рентабельності продукції	0,13	0,14	0,12	0,16	0,12	0,13	0,15	0,13	0,13	0,16
Коефіцієнт рентабельності основних засобів	0,10	0	0	0	0,12	0,14	0,19	0,05	0,001	0,19
Коефіцієнт рентабельності оборотного капіталу	0,03	0	0	0	0,04	0,04	0,07	0,02	0,001	0,05
Коефіцієнт рентабельності активів	0,02	0	0	0	0,03	0,03	0,05	0,01	0,001	0,04
Коефіцієнт рентабельності витрат на персонал	0,53	0	0	0	0,76	0,72	0,86	0,21	0,001	0,76
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,11	0	0	0	0,21	0,18	0,21	0,05	0,001	0,15
Коефіцієнт рентабельності позикового капіталу	0,03	0	0	0	0,04	0,05	0,07	0,02	0,001	0,06

[розрахунки автора]

Розраховані значення коефіцієнтів рентабельності виробництва та реалізації молочних продуктів в Україні за 2013-2022 рр. показують, що протягом 2014-2016 рр. існувала криза рентабельності. Наступні роки показали підвищення ефективності використання ресурсів підприємств аналізованої галузі. На кінець 2021 р. також спостерігається наступний виток скорочення прибутковості діяльності, що пов'язаний із зниженням обсягу фінансового результату до оподаткування. Останнє є наслідком зростання витрат на виробництво та реалізацію продукції, а також скорочення поголів'я худоби [3].

Протягом 2022 р. ситуація розвивалась неоднозначно, адже запровадження військового стану та від'їзд значної частини населення країни

негативно вплинуло на споживчу спроможність ринку [3]. Аналізуючи показник рентабельності, зазначимо, що останній починає покращуватися. Останнє є наслідком зростання ціни реалізації продукції, що обумовлюється зростанням попиту на молочну продукцію.

За останні роки значення коефіцієнту рентабельності активів підприємств з виробництва та реалізації молочних продуктів в Україні зростає з 0,02 част.од (у 2013 р.) до 0,04 част.од (у 2022 р.). Коефіцієнти, що вказують на ефективність виробництва та реалізації продукції, практично не змінюються. Коефіцієнт рентабельності продукції у 2013 р. становив 0,12 част.од і на кінець 2022 р. становить 0,14 част.од. Тобто, зростання останнього становить лише 0,02 част.од або 16%. Коефіцієнт рентабельності продукції у 2013 р. становив 0,13 част.од і у 2022 р. зростає до 0,16 част.од., тобто підвищується на 23,06%.

Коефіцієнт рентабельності основних засобів зазнав більших змін, ніж вище наведені показники. А саме, значення останнього у 2013 р. становить 0,1 част.од і на кінець 2022 р. - 0,19 част.од., тобто зростає практично у два рази. Коефіцієнт рентабельності оборотного капіталу у 2013 р. становить 0,03 част.од і на кінець 2022 р. – 0,05 част.од. Також позитивних змін зазнали й інші показники рентабельності.

Висновки. Аналіз рентабельності виробництва та реалізації молочних продуктів в Україні за період 2013-2022 рр. свідчить про кризу рентабельності у 2014-2016 рр. За останні роки спостерігається підвищення ефективності використання ресурсів галузі, однак на кінець 2021 р. відзначається новий виток зменшення прибутковості, обумовлений збільшенням витрат та скороченням поголів'я худоби. У 2022 р. ситуація неоднозначна через введення військового стану, але рентабельність покращується завдяки зростанню цін та попиту на молочну продукцію. За весь період часу значення коефіцієнтів рентабельності зростає, особливо коефіцієнт рентабельності основних засобів, підвищуючи ефективність виробництва та реалізації продукції.

Список використаних джерел:

- [1] Нусінов В. Я. (2016) *Фінансовий аналіз промислових підприємств*. В. Я. Нусінов (ред.) ДВНЗ «КНУ». Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов.
- [2] Державна служба статистики України : веб-сайт. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>
- [3] Лінецька Я. Огляд ринку молока в Україні та світі (2022). *Молоко і Ферма*. (№2). Вилучено з: <http://milkua.info/uk/post/oglad-rinku-moloka-v-ukraini-ta-sviti>